

HASTA HEKİM İLİŞKİSİ VE İYİ HEKİMLİK

Prof. Dr. Selçuk Dağdelen

*İç Hastalıkları Anabilim Dalı
Endokrinoloji ve Metabolizma Bilim Dalı*

1. Vaka

- ✗ Pazar sabahı nöbet çıkışı tam devir vizitinde...
- ✗ 1 yıldır izlediğiniz kanser tanısı olan bir hasta acile nefes darlığıyla gelir.
- ✗ 45 dakika sonra kız arkadaşınızla randevunuz var, sinemaya gideceksiniz.
- ✗ Hastanızı acile kabul edip, kendisiyle arkadaşınızın ilgileneceğini anlatıyorsunuz.
- ✗ Hastanız endişeli ve ısrarla sizin orada onunla kalıp, sizin kendisiyle ilgilenmenizi istiyor.
- ✗ Ne yapardınız?

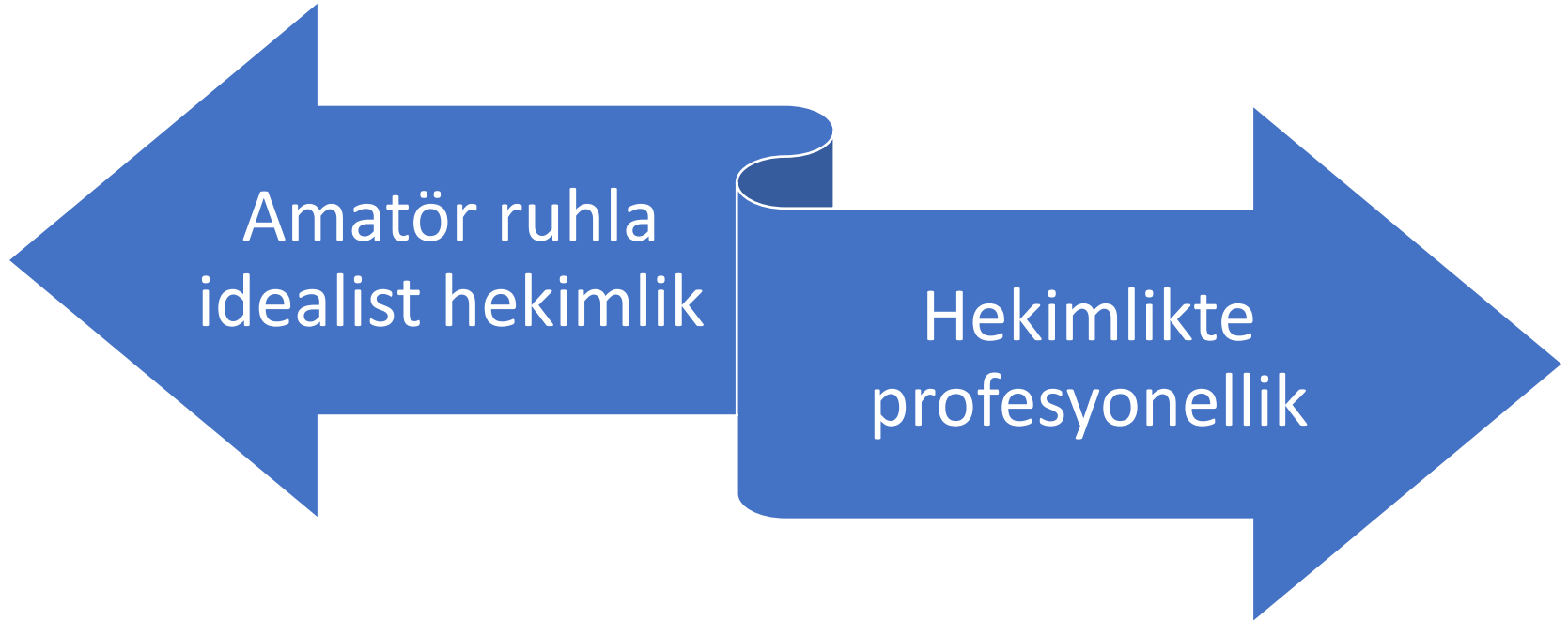
Teaching the medical professionalism, Oxford Press
Richard L. Cruess, Sylvia Robinson Cruess, Yvonne Steinert.

1. Vaka: tartışma...

- Vakanın yaşam tehditi, tam teşekküllü acil hizmeti ve yeni nöbet ekibine devir ile garanti altına alındığından, etik ve hukuki açıdan gitseniz de kalsanız da sorun yok!
 - Eğer kalıp hastanızın talebine karşılık verirsiniz...
 - AMATÖR/İDEALİST BİR HEKİMLİK Mİ?
- Yoksa*
- PROFESYONEL BİR HEKİMLİK Mİ?

TÜRKÇEMİZE ÇEVİRİRKEN BİR TUZAĞA DİKKAT!...

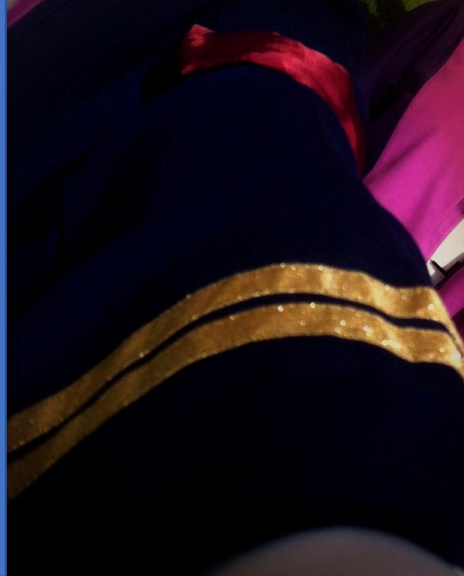
Tıpta profesyonellik nedir?

- Amatör ruhla, idealistçe, tıp etiğine ve evrensel insan hakları değerlerine sahip çıkarak sürdürülen vicdanlı hekimlik!...
- Karşıtı amatörlük veya idealistlik değil!
- Karşıtı, tıpta deprofesyonelleşme!

Meslekler Sosyolojisine göre...

ÜNİFORMALI MESLEKLER (Professional jobs)

Hekimler
Hakimler
Din adamları
Askerler
Polisler
Hemşireler
Üniversite hocaları

ÜNİFORMASIZ MESLEKLER -İktisat, işletme vb.

Zafer Cirhinlioğlu, Meslekler ve Sosyoloji, 1996

Beyaz önlük, hekimliğin temizlik ve saflığını mı temsil eder?

SU

HOME SPECIALTIES & TOPICS **NEWS** BLOGS CME SPECIAL FEATURES

MEDICAL NEWS | PHYSICIAN'S FIRST WATCH

September 18, 2007

White Coats and Neckties Banned in British Hospitals

Britain's Department of Health has issued a dress code for hospital staff that bans white jackets and neckties.

The rules, released online, are intended to prevent the spread of infections via clothing. They allow only short-sleeved shirts and discourage wristwatches and all jewelry except plain wedding rings.

The Department of Health says neckties "perform no beneficial function in patient care and have been shown to be colonized by pathogens." However, the department also notes, "there is no conclusive evidence that uniforms (or other work clothes) pose a significant hazard in terms of spreading infection."

LINK(S):

[Associated Press story](#) (Free)

[U.K. Department of Health uniform guidelines](#) (Free PDF)

*Üniformalı
mesleklerin
ortak ve
ayırt ettirici
özellikleri*

**Kendi maddi çıkarlarını korumak
uğruna, toplumun genel çıkarlarını
zedeleyemezler.**

UZUN BİR EĞİTİM
SONUCUNDA ELDE
EDİLEN YÜKSEK DÜZEYDE
(EZOTERİK) BİLGİ

GÜÇLÜ BİR MESLEK
ÖRGÜTÜ ETRAFINDA
BİRLEŞME

MESLEKİ İÇİ YAZILI-
YAZISIZ KURALLAR

MESLEK İÇİ CEZA VE
ÖDÜLLER

MESLEKTAŞLAR
ARASINDA DAYANIŞMA
RUHU

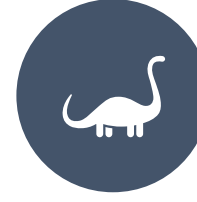
TEMEL AMAÇ: KAMU
YARARI!

Zafer Cırhinlioğlu, Meslekler ve Sosyoloji, 1996

Üniformalı mesleklerin ortak ve ayırt ettirici özellikleri

AÇIK VE DÜRÜSTÇE
DOĞRU BİLDİKLERİNİ
SÖYLERLER (SIVRI DİL)

KAMUYA ÖĞÜT VERİRLER
(SUPERİORİTY)

HİZMET ETTİKLERİ
VATANDAŞLARIN
SORUNLARINI (HASTALAR,
DAVALILAR VB)
ONLARDAN DAHA İYİ
BİLDİKLERİNİ İDDİA
EDERLER. HASTALARI,
TAM OLARAK ALDIKLARI
HİZMETİ YARGILAYAMAZ.

TARAFSIZ KARAR
VERMEYE ÇALIŞIRLAR
(ÜNİFORMA-CÜPPE-
ÖNLÜK)

MESLEKTEN MEN
EDİLEBİLİRLER. MEN
YETKİSİ
MESLEKTAŞLARINCA
BELİRLENİR.

MESLEK İÇİ KAZA VEYA
HATALARDA,
PROFESYONEL
OLMAYANLARIN
HAKEMLİĞİNİ
REDDEDERLER.

Zafer Cirhinlioğlu, Meslekler ve Sosyoloji, 1996

Tıbbi profesyonellik (medical professionalism) nedir?

Bir sözlük
terimi
değildir!

Hekimlik
mesleğinin
özüne dair bir
kavramdır!

Tıbbi profesyonellik,
hekimlerin; hasta ve kamu
yararına çalışarak
kazandıkları hasta ve kamu
güvenini hak ettiklerini
kanıtlayan mesleki
davranışların tümüdür

Hekimler bu güveni hak
ettiklerini kanıtlamak
durumundadır, aksi halde,
tıbbi profesyonellik
eksilir/kaybolur, dolayısıyla
da hekimliğin mesleki
statüsü kaybolur

Herbert M. Swick, Toward a Normative Definition of Medical Professionalism.
Academic Medicine 2000

Depremde Hekim Olmak...

- «6 Şubat 2023. Malatya Yeşilyurt. Sabah 04.17. Eşi ve iki çocuğu... Evde uyuyorlardı. Sarsıntı! Bitmiyor, bitmiyor, devam ediyor... Artık binalarının yıkılacağını düşünürlerken... Çocukları kapıp, telefonlarını ve birkaç eşyalarını alıp, komşularının can havli ile koşuşturmaları ve merdivenlerdeki kalabalığın çığlıkları arasından, apartmandan dışarı attılar kendilerini. Ne kadar uzun ne kadar büyük bir deprem! Kıyamet gibi!
- Üzerlerinde pijamaları ile caddeye doğru yürüdüler... Şehirden çaresiz yardım haykırırları yükselirken ne yapacaklarını bilemez halde durdular, afetin büyüklüğünü anlamaya çalıştılar.
- Park yerindeki arabalarına binip motoru çalıştırdılar, kalorifer açıldı, çocukların ağlama sesleri ile arabanın ısınması için beklendi. Saat 05.30 da doktorun telefonu çaldı. Telefonun diğer tarafındaki ses çalıştığı hastaneye çağırıyordu kendisini... Acilen!
- Arabayı hareket ettirdi hastaneye doğru... Hastane bahçesine girmeyi bekleyen arabaların arasında beklediler. Hastaneye yaklaşan ambulans sesleri duyuluyordu. Karanlıktı, soğuktu... Acaba hastane sağlam mıydı?
- Saat 06.45 ekiple birlikte ameliyathanedeydi. Tüm ameliyat ekibi hastaneye gelmiş, bir yandan hazırlanırken bir yandan birbirine deprem anında yaşadıklarını anlatmaya çabalıyordu. Bistüri elindeydi, ne yapması gerektiğini biliyordu, bir yandan anlatılanları dinlemekten kendini alamıyor, bir yandan ameliyat planını kafasından geçiriyordu. Eşi ve çocukları hastane otoparkında, arabada oturuyor, bekliyorlardı. Bir dakika sonrasının bile belirsiz olduğu bir sabahtı. Bu hasta, şimdi ameliyat edeceği bu hasta hangi semtten hangi evden çıkmıştı acaba? Ameliyata başladıktan kısa bir süre sonra ekip olarak artçı depremi hissettiler, birbirlerine baktılar ve işlerine devam ettiler.»

Dr. Selçuk Atalay, Gazete
Duvar, 4 Nisan 2023

Salgında Hekim Olmak...

RIP DR. LI WENLIANG

Hacettepe

- **2. Vaka: Dr. Li Wenglian.** 12 Ekim 1985'te doğdu. Çinli göz hekimi. Yepyeni, öldürücü bir virüsle karşı karşıya olduğumuzu ilk fark eden hekim. 30 Aralık 2019'da, kendi sosyal medya hesaplarından tüm dünyayı, meslektaşlarını ve halkı uyarıp, acil durum çağırısı yaptı. 3 Ocak 2020'de "koronaviruse ilişkin internet üzerinden halkı tahrik ederek tedirginlik" yarattığı gerekçesi ile tutuklandı. Salgının resmen kabulünü takiben serbest bırakıldı. Hastanedeki görevine geri döndü. 7 Şubat 2020'de, bir hastasından kapıldığı COVID-19 nedeniyle hayatını kaybetti.
- **4. Vaka. Dr. Bülent Tırnaksız.** Hünerli bir Türk cerrahı. COVID-19 seyrini ağırlaştırabilecek kronik hastalıklarına rağmen; "hayat eve sığar ama bir cerrah eve sığmaz" dedi, mesaisine devam etti. Aşıları tamdı. Hastanede kapıldığı COVID-19 nedeniyle, 19 Eylül 2021'de hayatını kaybetti. Telefonundaki durum mesajı, öğrenci ve asistanlarına hep tekrarladığı şu cümleydi: "ölüm, hayatın öğretmenidir".

Bu da Biter, Ya Sonra?

Covid 19 ve A'dan Z'ye Yeni Hayat

Editörler:

Selçuk Dağdelen - Dilek Aslan - Bayazıt İlhan

Yazarlar:

Ahmet Atalık - Arif Altun - Aysun Gezen - Aziz Çelik - Bayazıt İlhan
Berna Diclener Uluğ - Betül Urhan - Dilek Aslan - Emre Kongar
Engin Yılmaz - Fatih Yaşlı - Fazilet Mısıkoğlu - Ferhunde Öktem
Gülriş Erişgen - Haluk Özen - İlhan Can Özen - Meltem Şengelen
Mutlu Binark - Önder Algedik - Özden Şener - Özlem Ece
Selçuk Dağdelen - Süreyya Karacabey - Şükrü Erbaş

Literatür®

3. Vaka

- Bir mahkum hasta...
- Hekimden kelepçeli ve jandarma nezaretinde muayene etmesi istenir.
- Hekim ne yapmalı?

T.C.
ALİAĞA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Hukuk İşleri Şefliği

Karar No : 4
Karar Tarihi : 10.04.2013

HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILAN : 1- Jandarma Başçavuş [REDACTED]
Aliağa Cezaevi Tabur Komutanlığı
2- Uzm.J.İ.L.Kad.Çvş. [REDACTED]
Aliağa Cezaevi Tabur Komutanlığı

İDDİA : İzmir Valiliği İl İdare Kurulu Müdürlüğü'nün 20/02/2013 tarih ve 4452 sayılı yazısı ile gönderilen, Aliağa 4 nolu T Tipi Cezaevinde tutuklu bulunan [REDACTED]'m "10.01.2013 tarihinde dış tedavisi için Konak Dış Hastanesine götürüldüğü, burada doktorların kelepçeleri çıkarttırılması nedeniyle muayene olamadığı, askerler tarafından da rencide edici uygulamalara mariz kaldığı" iddiası

OLAY YERİ VE TARİHİ : Konak Dış Hastanesi - 10/01/2013
OLAYIN ÖĞRENİLMİŞ TARİHİ : 26.02.2013

KARAR :

İddiayla ilgili olarak yapılan ön inceleme üzerine düzenlenen ön inceleme raporu ve ekleri incelenmiş; Jandarma Genel Komutanlığının Cezaevlerinin Dış Koruması Sevk ve Nakil Hizmetleri Yönergesinde (JGY 456-3) 4üncü bölüm b fıkrasında "Kelepçeler, ölüm, yaralanma, kalp krizi, ağır hastalık gibi zaruri haller dışında kesinlikle açılmaz", 4 üncü bölüm c fıkrası (1) bendinde de "zorunlu ihtiyaçları birer birer ve hiçbir şekilde kelepçeleri açılmaksızın gerekli emniyet tedbirleri alındıktan sonra giderilir" talimatı verildiğinden, müştekinin Konak Dış Hastanesine Sevkini gerçekleştiren Aliağa Cezaevi Tabur Komutanlığı Sevk Takım Komutanı Jandarma Başçavuş [REDACTED] ve Sevk Manda Komutanı Yrd. Uzm.J.İ.L.Kad. Çvş. [REDACTED]'nin müştekiyi rencide edici tavır içerisinde olmadıkları ve mevzuatları çerçevesinde hareket ettikleri anlaşıldığından, hakkında ön inceleme yapılanlar Aliağa Cezaevi Tabur Komutanlığı Sevk Takım Komutanı Jandarma Başçavuş [REDACTED] ve Sevk Manda Komutanı Yrd. Uzm.J.İ.L.Kad. Çvş. [REDACTED]'nin hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun gereğince SORUŞTURMA İZİNİ VERİLMEMESİNE karar verildi.

[REDACTED]
KAYMAKAM
İmzalandı

Sayfa 1 / 1

Etik/mevzuat

- Türk Tabipler Birliği'nin Aralık 1994'te konuyla ilgili yayınladığı [bildirgede](#) kelepçelerin açtırılmasını "hekimin görevi" olarak nitelendirmektedir:
- Muayeneler sırasında hastaların kelepçeleri açtırılmalı, klinik özgürlük koşullarına ve hasta haklarına uygun tam bir ortam sağlanmalıdır. Bunun için muayene ortamlarında hasta ve sağlık personeli dışında kimse bulunmamalıdır. Bu hasta ve hekimin hakkı ve hekimin görevidir.
- [5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun](#) ve Adalet, İçişleri ve Sağlık bakanlıkları arasında imzalanan [Üçlü Protokol](#) oluşturmaktadır.
 - Bazı müphem koşul ve kısıtlılıklara rağmen, kelepçeyle veya kolluk kuvveti nezaretinde muayenenin önünü açar.
- [İstanbul Protokolü](#) olarak da bilinen ve 9 Ağustos 1999 tarihinde Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'ne sunulan yazılı metinde ise kolluk kuvvetlerinin muayenenin tamamen dışında olması gerektiği ifade edilmektedir

Hem etik, hem de yasal olanda zaten sıkıntı yok!
Etik olan, her zaman yasal olmayabilir!
Yasal olan, her zaman etik olmayabilir!

Etik ne işe yarar?

- «İnsanlara zarar veren insanların bir çoğu, yaptıklarının yapılması gerekenler olduğuna inanıyor: “gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım” anlayışı. Nürenberg Mahkemesinde, kilisenin kapısını açmayarak insanların yanmasına neden olan gardiyan, kendini savunurken, “benim görevim onları kaçırmamaktı” diyor ve buna inanıyor. Bu türlü tutumlar, değer bilgisizliğini gösteriyor. Bunun için etik değer bilgisini ve insan hakları bilgisini çocuklarımıza küçük yaşlardan başlayarak vermek gerekiyor. Etik değer konuları üzerinde düşündürölmeye çok açıktır çocuklar – en azından büyüklerin çoğundan daha açıktır»

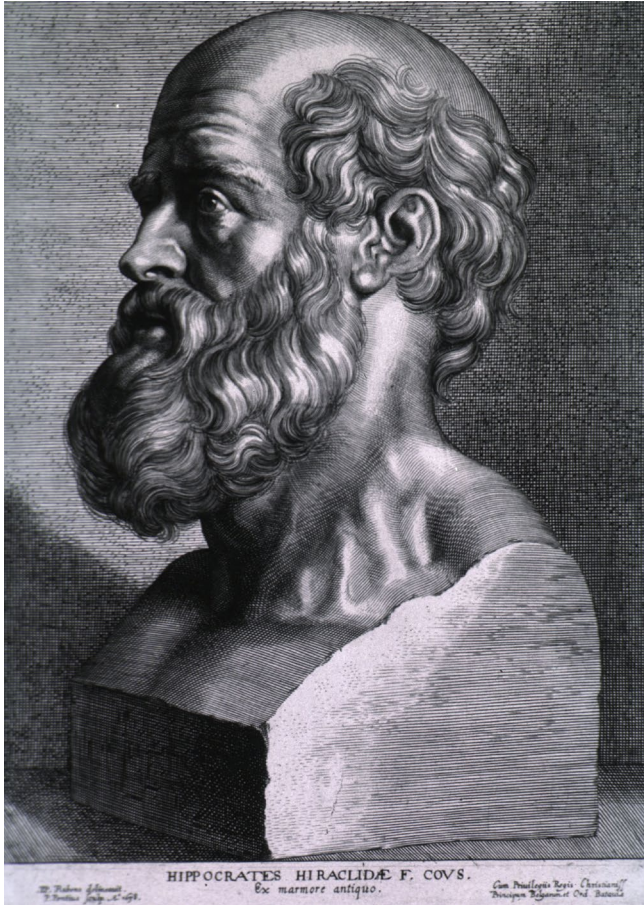
Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi

2500 yıllık hekimlik: Yaşlandıkça gençleşen meslek...

-Tıbbı yeni başlayan öğrenciler, asistanlar tüm tıbbiyeli gençlik, çok açıktır etik üzerine düşünmeye!

En azından hocaların çoğundan daha açıktır ☺ SD

Tıbbi profesyonellik hakkında hekimleri bağlayan ulusal ve uluslararası metinler...

Dünya Tabipler Birliği, Madrid Bildirgesi, 2009

- Ekim 1987'de, İspanya'nın Madrid kentinde yapılan 39. Dünya Tıp Genel Kurulu'nda kabul edildi
- Mayıs 2005'de Divonne-les-Bains, Fransa'da yapılan 170. KonseyToplantısı'nda yeniden düzenlendi
- Ekim 2009 yeni Delhi, Hindistan'da yapılan DTB Genel Kurulu'nda iptal edilerek arşive kaldırıldı
- Bu belge, "Mesleki Özerklik ve Öz-Düzenleme ile İlgili Seul Bildirgesi" (2008) ile değiştirildi ve "Professionally-led Regulation ile İlgili Madrid Bildirgesi" (2009) ile tamamen yeniden yazılmıştır.
- DTB, tüm dünyada, tıp mesleğinde, mesleki özerklik ve öz-düzenleme konularının önemini incelemiş, mesleki özerklik ve öz-düzenleme konusunda ortaya çıkan sorunların ve tehditlerin farkına varmış ve bazı ilkeleri benimsemiştir!

DTB'ne kesin adaylık için tek koşul:
hükümetler tarafından atanmamış
ulusal hekim temsilcileri!

WMA Declaration of Madrid on Profession Autonomy and Self-Regulation

*adopted by the 39th World Medical Assembly, Madrid, Spain, October 1987,
editorially revised at the 170th Council Session, Divonne-les-Bains, France, May 2005
and rescinded and archived by the WMA General Assembly, New Delhi, India, October 2009*

This document has been replaced by the "[Declaration of Seoul on Professional Autonomy and Clinical Independence](#)" (2008) and a completely rewritten "[Declaration of Madrid on Professionally-led Regulation](#)" (2009)

Dünya Tabipler Birliği Madrid Bildirgesinden...

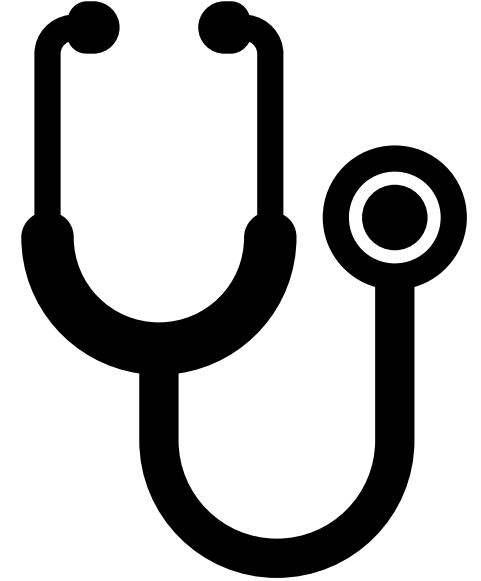
Tüm dünyada hekimler, hastalarına yüksek nitelikli bakım verebilmek için, mesleki kararlarında tam bağımsız olabilmelidir!

Tıpta mesleki özerklik esastır!

Mesleki eylemler ve hekim davranışları her ülkede, hekimlere yönelik tıbbi etik ilkeleri ve meslek etiği kuralları sınırları içinde olmalıdır.

Ulusal tabip birlikleri, hekimler arasında etik davranışların özendirilmesini sağlamalıdır. Etik kural ihlalleri hemen düzeltilmeli, etik kuralları ihlal eden hekimler eğitilmeli ve rehabilite edilmelidir.

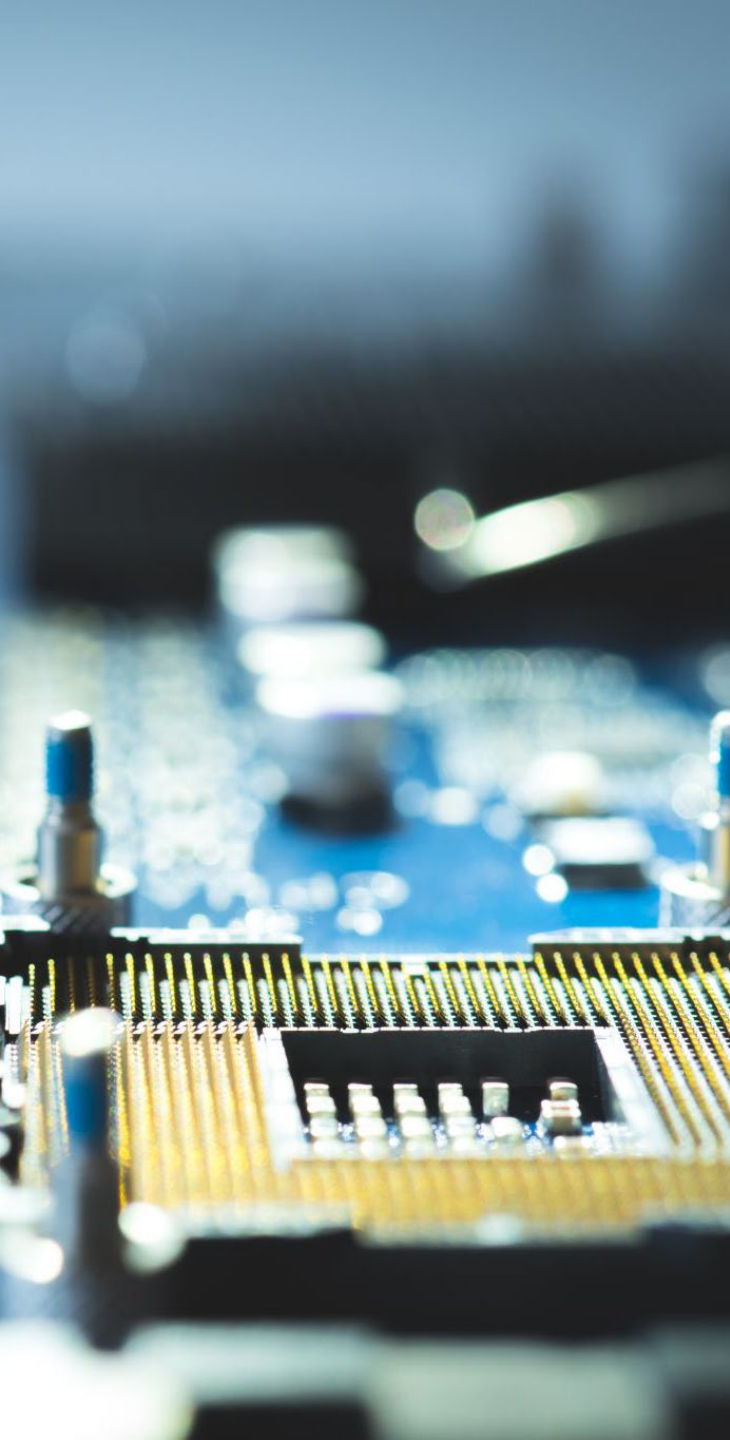
Halk hasta bakımı, tedavisi ve tıp uygulamalarıyla ilgili güvenebileceği, nesnel ve dürüst bir öz-düzenleme sisteminin varlığını kabul etmiş hale gelmelidir.

*Türk Tabipleri Birliği Uzmanlık
Dernekleri Eşgüdüm Kurulu (TTB-
UDEK), 2011*

- “Mesleksel davranış, hastaların ve toplumun bireylerden mesleklerini icra ederken bekledikleri bilgi, beceri, tutum ve davranışları ifade eder ve yaşam boyu öğrenme becerileri ve yeterliliklerin kazanılması, bilgi okur yazarlığı, etik davranış, doğruluk, dürüstlük, mesleki kurallara bağlılık, hakkaniyet, başkalarını düşünmek, onlara hizmet etmek ve saygılı olmak gibi kavramları da kapsar.
- Tıpta uzmanlık eğitiminin her aşamasında güçlendirilmelidir»

Üniformalılarda «mesleki özerklik»: sosyolojik bakış

1. Yapılan iş, üretilen hizmetin kendisi, ezoterik bilgiye dayanır.
2. Yapılan iş, üretilen hizmet, diğer meslek üyeleri, kurulları ve kitaplarınca kontrol altında tutulur.
3. Kendi meslek içi kültürel inançlarını, değerlerini ve ideolojilerini yaratmışlardır.
4. Meslekten kaynaklanan güç kurumsallaşmıştır. Bireysel değildir!
5. Toplumsal itibarları sürdürükçe varolabilirler, bu yüzden toplumun kendilerinden beklentilerini kaile almak ve gerekli standartları sağlamak zorundadırlar (örneğin, her birisinin yığınla etik kuralları, etik kurulları vardır).
6. Mesleklerini, dış etkilere kapatmışlardır.

The Politics of Profession, Collins & Randall 1979
Freidson, 1983

Üniformalıların mesleki özerkliğine sosyolojik bakış

- Genelde mesleki bir üniformayla (cüppe, beyaz önlük vb) temsil edilen, meslek içi kararlarda meslek dışı normları dışlayan bir karar alma süreci izlerler.
- Birbirlerine o kadar bağlanmışlardır ki, toplum içinde toplum olmuşlardır. (Goode, 1957)
- Siyasal iktidarlardan bağımsız toplumsal bir güç oluştururlar (Freidson, 1970).
- Meslek içi hatalardan kamunun haberi olmaz (kol kırılır, yen içinde kalır)

Zafer Cırhinlioğlu, Meslekler ve Sosyoloji, 1996

Üniformalıların mesleki özerkliğine itirazlar

- Toplum içinde toplum: açık toplum idealine aykırı!
- Aristokrasi-meritokrasi-demokrasi konfüzyonu: «elitler cumhuriyeti», özgür topluma karşı bir tehdit olarak görülüyor
- Siyasi baskı: Üniformalı meslekler, kamu otoritesi tarafından kontrol edilmek istenir.
- Piyasa baskısı (ilaç endüstrisi, gıda endüstrisi, medya, sigorta şirketleri vb.) üniformalı mesleklerin icrasını manipüle eder.

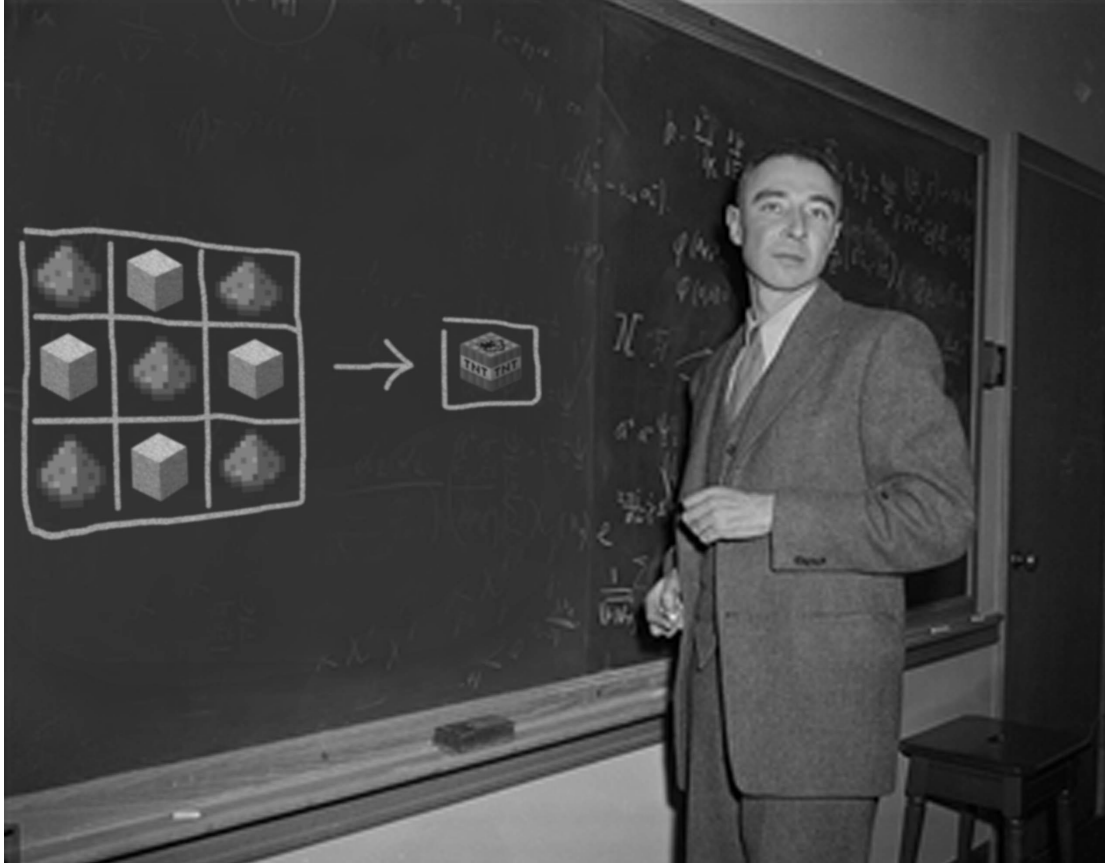
4.Vaka

- Asistan hakları aktivisti, eğitim hakkı ve özlük hakları konusunda duyarlı bir çömez asistan!
- Nöbet ücretlerinin ödenmediğini, kendilerine angarya yaptırıldığını savunuyor.
- Gece kıdemlisiyle birlikte nöbetçi.
- Terminal dönemde bir malign hasta!
- DNR kabul edilmiş (?).
- Servis işlerini tamamlayıp saat 01 00'de nöbetçi hemşireye vaka ex olursa kendisini uyandırmamasını tembihleyerek nöbet odasına gidip sabaha dek deliksiz uyuyor.
- Sabaha karşı 05 00'de hasta arrest ardından exitus oluyor.
- Kıdemlisi, sabah konsültan vizitinde çömezini şikayet ediyor.
- Konsültan, neden uyanmadığını soruyor.
- Kendisine ücretsiz nöbet tutturulmasının yasal olmadığını belirtiyor.
- Konsültan/kıdemli asistan/başasistan olarak, ne yapardınız?

Mesleki özerklik/özlük hakları mücadelesi X tıbbi profesyonellik mi?

- ABD ve AB’de sağlık reformu yapılan her ülkede hekimler, hekim örgütleri, akademisyenler, editörler tıbbi profesyonelliği tartışıyor!
- Hastanın yararı, kamunun yararı; hekimin kendi iyiliği ve kendi çıkarlarından önce gelir!
- Tıp eğitiminin her aşamasında bu değerler aşılmalıdır!
- Mesleki özerkliğin meslek dışı baskılara karşı en sağlam iç dayanağı, profesyonelliktir!
- Hekimlik mesleğinin geleceği, özerkliğine dolayısıyla da gelen nesle aşılacak tıbbi profesyonelliğin başarısına doğrudan bağlıdır!

Oppenheimer'in kehaneti: «profesyoneller, proleterleşecek» 1979

- “Sanayileşme sonrası şu gerekçelerle, profesyonel meslekler özerkliklerini yitirip proleterleşecek, kendi çıkarları için eylemler yapacak, meslek örgütlerini terkedip, işçi sendikalarına benzer örgütler etrafında toplanacaktır...”
- Çünkü:
 1. Bürokrasi, profesyonel meslekler alanını işgal etti.
 2. Ağır eğitim ve artan bilgi yükü, bu mesleklere ilgiyi azalttı.
 3. Aşırı uzmanlaşma ihtiyacı, profesyonel meslek alanlarını küçülttü, birbirinden koparttı.
 4. Piyasa ilişkileri, profesyonelleri kar amaçlı çalışmaya zorlayacak (maaş-ücret)
 5. Şirketleşme, bağımsız meslek icra eden profesyonelleri baskı altına alacak.
 6. Siyasi baskı artacak

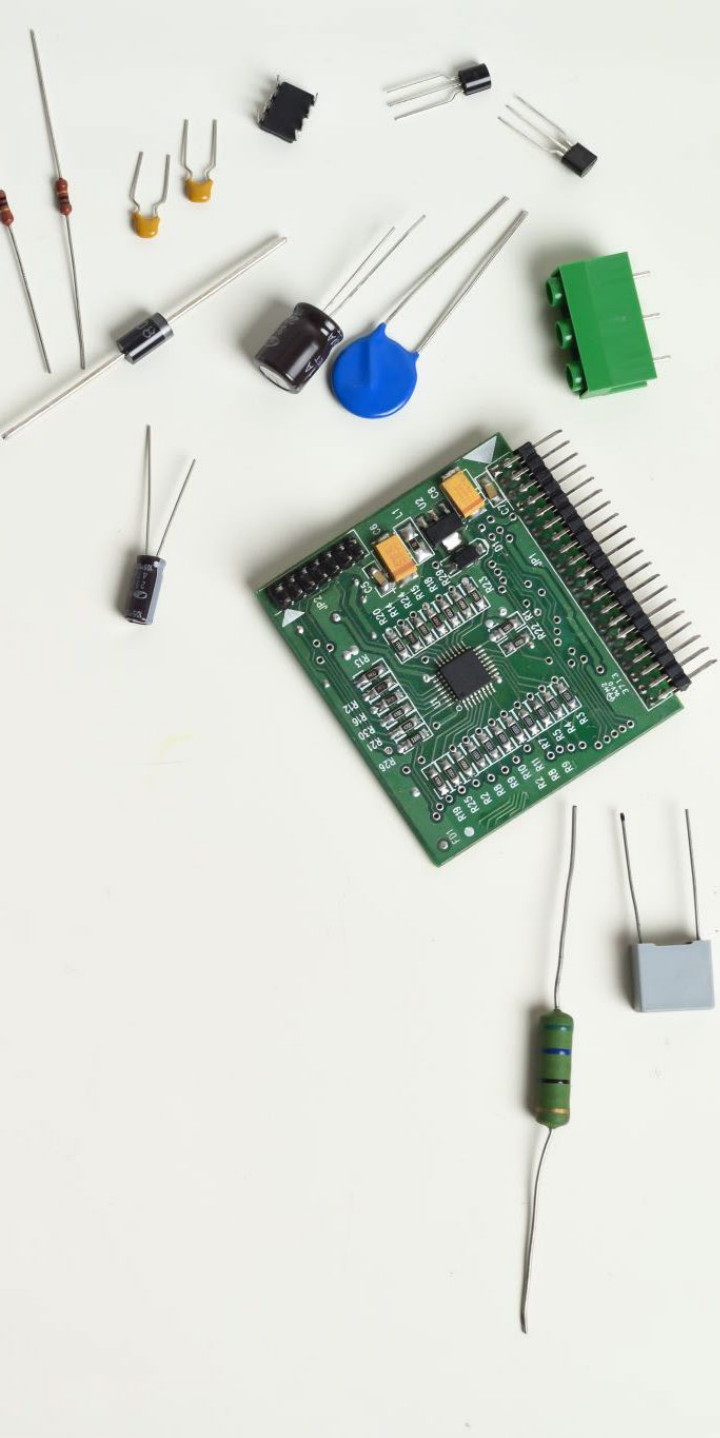
Zafer Cihirlioğlu, Meslekler ve Sosyoloji, 1996

Profesyonellerin proleterleşmesi = deprofesyonelleşme

- Profesyonellerin sadece kendilerine özgü niteliklerin özellikle bilgi üzerindeki tekellerinin ve mesleki özerkliklerinin, hizmet sundukları kitle ve kamu nezdindeki itibarlarının kaybıdır.
- Profesyoneller uzmanlaştıkça, deprofesyonelleşecek, bir teknisyene dönüşecektir.
- Uzmanlaşma, bazı meslekleri her biri sözde daha çok derinlik ve daha çok hüner gerektiren dar görev alanlarına bölmeye devam ediyor. Bu açıdan bakıldığında, tekerleğin civatalarını sıkıştırmada uzmanlaşmış bir otomotiv işçisi ile iç kulak ameliyatlarında uzmanlaşmış bir hekim, aynı ligte oynuyor.

Deprofesionalisation: An alternate hypothesis for the future,
Marie R Haug, 1973

Tıpta deprofesyonelleşme...

- Hekimlerin mesleki tatmini, kamusal itibarıyla yakın ilişkili!
- Mesleki özerklik kaybı, mesleki özlük hakları mücadelesini arttırdıkça, kamu nezdinde, kamu yararına çalışan hekim imajı; kendi yararına çalışan hekim imajıyla yer değiştiriyor!
- Aşırı uzmanlaşma, hastaya yabancılaştırıyor!
- Hastalarımız kendilerini sadece biyopsi yapılacak bir organ, bir BT kesiti ya da yanında yukarı bakan okla işaretli bir laboratuvar rakamından ibaret görüyor!
- Yüksek teknoloji, hekimliği robotik hale getiriyor!

Asistan Robot: RP-
VITA- Robot Çömez
Lokman 😊
(Remote Presence
Virtual + Independent
Telemedicine
Assistant)

FDA onayı, 2013

Ameliyathanelerdeki Robot: Da Vinci

- Robotik cerrahi 1972'de NASA'nın uzaydaki astronotlara tıbbi müdahale yapabilme talebiyle açılmış bir sayfadır!
- İlk öncüsü Da Vinci, FDA tarafından 2000 yılında onay aldı!
- Üroloji, jinekoloji, genel cerrahi, ortopedi ameliyatlarında cerrahların yoğun kullandığı, tercih ettiği bir teknoloji uygulaması!
- **Tele-cerrahi** mümkündür! Mevzuatımızda yeri yoktur!
- Da Vinci robotlarıyla yapılan tüm ameliyatlar kayıt altına alınıp, endüstri tarafından arşivlenmektedir

(Robotlar anatomiyi öğreniyor!)

- Teletıp: uzaktan iyileştirme, müdahale! Uzak mesafe kriteri nedir? Uzak, ne kadar uzak?
- Robotik cerrahi sırasında bir malpraktis olsa, sorumlu kim?

Dağdelen S. "Teletıp uygulamaları: bugünden geleceğe öngörü ve beklentiler." TELETIP (2021)

Da Vinci: Terminoloji

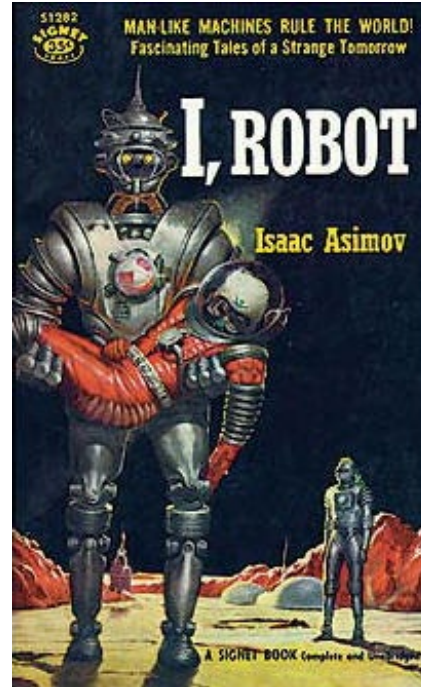
MASTER
CABINET

SLAVE

KURGUDAN GERÇEĞE: ROBOTLAR...

- Robot terimi ilk olarak Çek yazar Karel Capek'in bir tiyatro oyununda kullanıldı
- Yazar Çek dilindeki robota (**angarya**) ve robotnik (esir, **köle**) terimlerinden esinlenerek makineleri 'Robot' olarak adlandırmıştır
- Terim,1940'lı yıllarda bilim kurgu yazarı Asimov tarafından kavramsallaştırıldı
- Yazar robotların davranışlarını sınırlandıran ve varlıklarının temel dayanağını teşkil eden ünlü Üç Robot Yasası'nı geliştirmiştir:
 - 1.Bir robot bir insana zarar veremez ya da zarar görmesine seyirci kalmaz.
 - 2.Bir robot, birinci kuralla çelişmediği sürece bir insanın emirlerine uymak zorundadır.
 - 3.Bir robot, birinci ve ikinci kuralla çelişmediği sürece kendi varlığını korumakla mükelleftir.

ROBOT HUKUKU*

Robot Law

Yrd. Doç. Dr. Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL¹

Geliş Tarihi: 03.08.2016 Kabul Tarihi: 02.09.2016

ÖZET

Robotlar günlük hayatımızda pek çok alanda kullanılmaktadır. Gelecekte robotların kullanımı daha da artacaktır. Tıp alanında, askeri alanda, sanayide, ev içinde hasta, yaşlı ve çocuk bakımında robotlar giderek daha yaygın şekilde kullanılacaktır. Robot kullanımının kuşkusuz işgücü, zaman

ABSTRACT

In many areas of daily life robots are already being used and in the future their use will increase. We will see robots being widely used in the fields of medicine, in the military and in industry; in the care of patients, the elderly and children, as well as performing general work tasks around the home. Definitely the use of robots will save

**Robotlar tıbbın nesnesi,
hukukun artık bir
öznesidir!**

**Türkiye Adalet Akademisi Dergisi,
2016**

A portrait of Prof. Dr. İonna Kuçuradi, an elderly woman with short, wavy grey hair, wearing black-rimmed glasses and a dark green blazer over a dark top. She is looking directly at the camera with a serious expression. The background is dark and out of focus.

*“İnsanın robotlaştırıldığı,
robotların da insanlaştırılmaya
çalışıldığı bir çağda yaşıyoruz.
Sizce bir robot ile bir insan
arasındaki fark nedir?
Onun göğsünü yarıp bakarsanız,
sadece teller kablolar
görürsünüz.
Benim göğsümü yarıp bakmak
isterseniz, bolca kan ve bir kalp
göreceksiniz”*

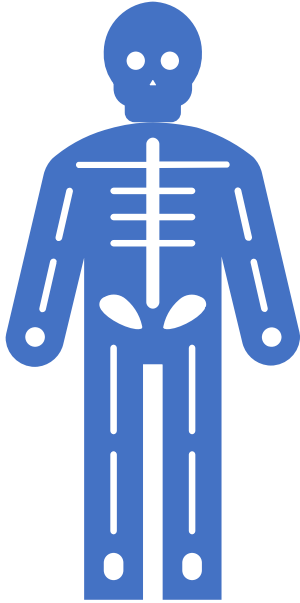
Prof. Dr. İonna Kuçuradi

Volvo Deneyi, Sephard ve Herrick 1972

- Montaj bantları olmaksızın bir grup otomotiv işçisi, parçalara ayrılmış bir volvoyu hep birlikte tekrar biraraya getirebildiğinde, mesleki tatmin artmış, verim artmıştır!

Volvo deneyinden esinle: tıpta re- agregasyon

- Tıpta hastanın bütünlüğünü yeniden inşa eden, birbirini tamamlayan yeni bir İŞBÖLÜMÜ arayışı var:
- Organa göre değil birbiriyle tutarlılık arzedən, hastanın başvurduğu, tedavi edildiği birimlere dayalı uzmanlaşma...
 - Aile hekimliği
 - Hospitalist'ler..
 - Yoğun bakımcılar
 - Acil uzmanları

Tıpta deprofesyonelleşmeye karşı meslek örgütlerinin önerileri...

- WMA, yerelde gözlenen deprofesyonelleşmeyi önlemek, profesyonelleşmeyi teşvik etmek böylece de hekimlerin mesleki özerkliğini idame ettirme görevlerini ulusal tıp birliklerine vermiştir.
 - Tıp eğitimi almakta olan öğrenci, intörn ve asistanların **bencil değil; öbürcül** bir mesleki nosyon alabilmeleri için meslek örgütlerinin ilgili eğitimcileri yönlendirmesini istemiştir.
 - Örnek: salgın, deprem, doğal afet gibi kriz dönemlerinde verilecek sağlık hizmetine eğitim almakta olan tıbbiyelilerin katılımı meslek örgütüncü organize edilmelidir.
 - Vicdanı ret: asistan ve intörnlere, mesleki etik ve sorumluluklara istinaden bazı hallerde, kendilerinden istenen her tedavi veya tıbbi girişimi yapmama hakları (örnek kelepçeli muayene, hastanın bekaret tayini vb) olduğunu en tarafsız biçimde meslek örgütü öğretebilir!

NEGATİF ROL MODELLER & YENİ NESİL HEKİMLER

NEGATİF ROL MODELLER

İnstagram
fenomeni
hekimler...

NTV

Gri saçlı doktoru takipçileri, "Senin gibi doktoru görüp kendimi hastalığa vurasım var" benzeri yorumlar yapıyorlar.

DAĞDELEN 2025

İnstagram'da fenomen olan doktorlar - Magazin Haberleri

Tıpta İnsan Bilimleri

Tıpta insan bilimleri, sosyal ve beşeri bilimlerdeki bakış açılarıyla anlayışları sorgulayarak tıbbın insani boyutunu ortaya çıkaran disiplindir.

Sosyal ve beşeri değerler insanın sağlıktan beklentisinin şekillenmesinde ve sağlık anlayışında anahtar bir rol oynamaktadır.

International Journal of Medical Education. 2010; 1:19-29
ISSN: 2042-6372
DOI: 10.5116/ijme.4bda.ca2a

Developing medical professionalism in future doctors: a systematic review

Vimmi Passi, Manjo Doug, Ed Peile, Jill Thistlethwaite, Neil Johnson
Warwick Medical School, University of Warwick, UK

Correspondence: Vimmi Passi, Warwick Medical School, University of Warwick, UK
Email: vimmi.passi@warwick.ac.uk

Table 3. Teaching and learning methods

Teaching Method

- Experiential; Reflective Practice
- Clinical Contact including tutor feedback
- Undergraduate Ethics Teaching
- Problem Based Learning
- Role Play Exercises
- Bedside Teaching
- Educational Portfolios
- Videotaped Consultation Analysis
- Significant Event Analysis
- Workshops; Interactive Lectures
- Humanities writing: reading poetry/prose
Related to patient and doctors
- Mentoring Programmes

Tıp Eğitiminde rol
modeller için
öneriler...
Değerler
davranışa nasıl
dönüştürülür?

DEĞER	DAVRANIŞ
Sorumluluk	-Görev tanımlarını yerine getirir -Zamanında, yerinde olur.
Olgunluk	-Hata veya kusurlarını kabul eder -Yersiz ve uygunsuz taleplerde bulunmaz. -Stres altında kırıncı ve incitici olmaz.
İletişim	-İyi dinler. -Düşmanca, alaycı bir üslupla konuşmaz. -Sesini yükseltmeden konuşur.
Saygı	-Hasta mahremiyetine daima saygılıdır. -Sabırlıdır. -Hastalarının ve meslektaşlarının duygusal ve temel ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır -Önyargılı değildir. -Ayrımcılık yapmaz.

Lyenne Kirk,
Proc(Bay Univ Med Cent, 2007)

5. Vaka: Sağlıkta şiddet, hekimlerin mesleki değerlerine olan inancını zayıflatabilir!

• 14 Mart 2023

• 3 Eylöl 2012

ANA SAYFA TÜRKİYE ANTALYA BURDUR ISPARTA SİYASET TURİZM KAMPÜS

200 bin lira 'bıçak parası' alan doktora suçüstü

ANTALYA'da hastasından 'bıçak parası' adı altında 200 bin TL alan ortoped doğenti O.C., suçüstü yakalanarak gözaltına alındı.

► Güncel ► Darp edilen asistana bölüm sahip çıktı

Darp edilen asistana bölüm sahip çıktı

Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde görev yapan bir doktorun hasta yakını tarafından darp edildiği iddia edildi.

03.09.2012 15:04

► Darp edilen asistana bölüm sahip çıktı

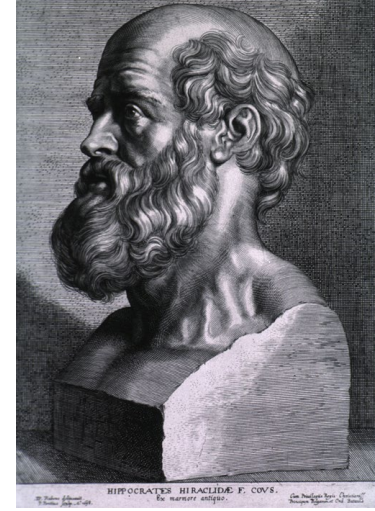
SAĞLIKTA ŞİDDET

- Öngörülebilir!
- Sağlıkta şiddeti tetikleyen unsurlar:
 - Sağlık sisteminin yoğunluğu, bekleme sürelerinin uzunluğu, randevu alamama
 - Doğru tanımlanmamış işler
 - İş yükü fazlalığı, uzun çalışma süreleri
 - Hasta başına ayrılan sürenin kısalığı
 - Hasta ve yakınlarının eğitim düzeylerinin düşük olması
 - İletişimsizlik
- Önlenebilir!
 - Hastayla ilişkide hekimliğin şefkati ve iyiliği ön planda olmalı ve her defasında bu açıkça gösterilmeli!
 - Şiddete meyilli hasta/hasta yakını profiline dikkat! (Şiddet faillerinin % 80'i hasta değil, hastanın yakını)
 - Yaşamın sonuna dair hürmet ve sorumluluklar ihmal edilmemeli (prognoz)
 - Sağlık ekibinin diğer unsurlarının sunduğu hizmet, hasta ve hasta yakınlarını tahrik etmemeli!

Bitirirken...

1. Vaka, tıpta profesyonelliğin, amatör/idealist hekimlik olduğunu anlatır!
2. Vaka, etik olanın her zaman yasal olmayabileceğini, yasal olanın da her zaman etik olmayabileceğini hatırlatır!
3. Vaka, mesleki özlük hakları savunuculuğunun, tıbbi profesyonelliğe, kamu nezdinde gölge düşürebileceğine örnek teşkil eder!
4. Sağlıkta dönüşüm, hem bizde hem de uygulandığı diğer ülkelerde, hekimlik mesleğinin özerkliğini daraltmaktadır.
5. Bizde TTB, dünyada WMA; bu durumu hekimlik mesleğinin geleceğini tehdit eden bir risk olarak görmektedir.
6. Mesleki özerkliğin teminatı, tıbbi profesyonelliktir.
7. Azalan mesleki özerklik özlük hakkı kaybı demek, özlük hakkını savunmaya başladığınızda; kendi çıkarınızı kamu çıkarının önüne koymuş oluyorsunuz, dolayısıyla kendi çıkarınızı hep kamu çıkarının arkasında isteyen profesyonellikten böylece daha da uzaklaşma riski var! YAMAN ÇELİŞKİ!
8. Tek başına çözüm zor! Diğer mesleklerle, özellikle diğer profesyonellerle birlikte hareket etmek şart!
9. Hekimlikte uzmanlaşma süper-uzmanlaşma, teknisyene dönüşüp deprofesyonelleşme riski taşır.
10. Uzmanlık eğitiminde mesleki profesyonelliğin nasıl öğretileceğine ilişkin görüş birliği yok! En yaygın seçenek rol modeller!
11. Özlük hakkı ve çalışma koşullarının düzeltilmesi için motive olmuş asistan ve genç intörnler, mesleki açıdan deprofesyonelleşme riski taşır.

Son söz

*Ars longa, vita brevis, occasio praeceps, experimentum periculosum,
iudicium difficile*

Hekimlik sanatı uzun, hayat kısa, fırsat uçucu, deneyim aldatıcı, hüküm vermek zor

Hipokrat